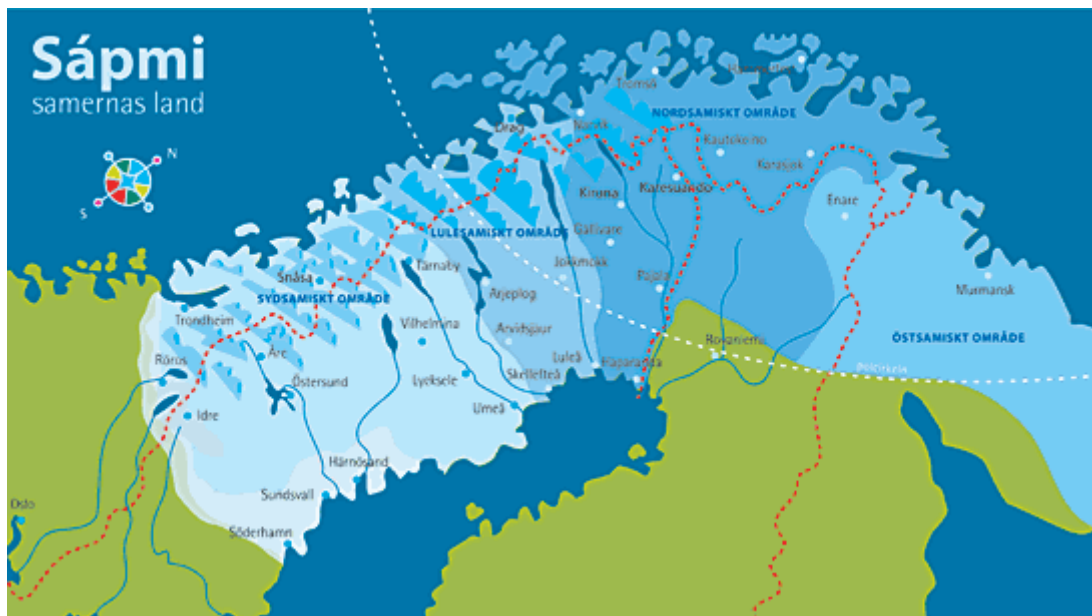

Fokus på Giron sámí teáhter

Giron sámí teáhter

Samisk teater i Sverige startades genom teatergruppen Dálvadis som etablerades i Jokkmokk 1971 och upplöstes 1991. Därefter etablerades Föreningen Samiska teatern som idag heter Giron sámí teáhter och är en turnerande institutionsteater med huvudsäte i Kiruna samt en viss verksamhet för ungdomar i Tärnaby. 1992 fick teatern sina första statliga anslag som distribueras via sametinget. Övrig finansiering kommer ifrån landstinget i Norrbotten, region Västerbotten samt Kiruna och Storums kommuner. Giron sámí teáhter är organiserad som en ideell förening vars medlemmar till största delen består av sameföreningar och samiska organisationer.

Giron Sámi Teáhters turnéområde, förutom Sverige

Giron sámí teáhter har ett uppdrag att främja de samiska språken i en verksamhet med hög konstnärlig kvalitet. Teatern ska turnera i Sápmi, företrädesvis på svensk sida. Urfolket samer, svenskar, de nationella minoriteterna, samt invandrargrupper lever sida vid sida i vårt mångkulturella samhälle,

Giron sámí teáhters uppgift är att förmedla berättelser som tar sitt avstamp i den samiska kulturen och historien för att den dimensionen också ska finnas i vårt gemensamma medvetande. Teatern har, i sin nuvarande form, funnits i 21 år och är, ur samiskt perspektiv, en ny organisation och en ny konststart som fortfarande är under utveckling. För att kunna producera och framförallt, turnéra i Sápmi och stora delar av Sverige är teatern idag mycket beroende av föreställningsintäkter och sökta extra anslag vilket gör hela organisationen sårbar. Ett arbete pågår med att förändra grundorganisationen och den finansiella basen.

När vinterns stjärnor lyser här, foto Anders Alm

De senaste åren har teatern utökat sin publik med minst 50 %, beroende på hur man räknar, och har förhållandevis god avsättning för sina föreställningar. Teatern samarbetar aktivt med sameföreningar, teaterföreningar och minoritetsspråkskommuner. Sedan 2009 har vi producerat 2 föreställningar som blivit utvalda till BiBU, biennalen för Barn och Unga i Lund. *En natt i Februari* av Staffan Göthe och *What's up, Sápmi* av Erik Norberg. Med *What's up, Sápmi* nåddes en stor publik och föreställningen blev utvald till "PULS på Sverige". Det är ett samarbete mellan SVT och Dramaten som innebar en televisering av föreställningen och visning i SVT. Det materialet har även efterfrågats av skolor och används i dag i undervisning bland annat av musikhögskolan i Malmö samt på ett flertal gymnasier. Vår kabaret – *Byfinnar, Lappjävlar och annat packsom* handlade om att leva i ett område med flera språk och kulturer, blev 2011 utvald av tidningen Nuorat till en av årets bästa kulturhändelser. En av de senaste föreställningar, som är resultatet av ett samarbete med Norrbottensteatern och Tornedalsteatern, handlar om den tid då språken, samiska och tornedalsfinska, förbjöds i Sverige – *När Vinterns Stjärnor Lyser Här* – blev en stor succé och valdes av recensenterna i Nummer. se till bästa föreställning i Norrland 2012. Riksteatern har köpt föreställningen och kommer att lägga den på turné i hela Sverige 2014.

What's up Sápmi, Giron Sámi Teáhter, foto Hans-Olof Utsi

Under kulturhuvudstadsåret 2014 i Umeå är teatern inblandad i flera större samarbetsprojekt. Framförallt produktionen *Jag är tusen år*, ett nyskrivet manus av Erik Norberg där våra samarbetspartners är den norska samiska teatern, Beavivvas sámi nasunálateáhter, Dramaten, Norrbottensmusikens NEO samt Norrlandsoperan. Föreställningen ingår i projektet Rock-Art in Sápmi som drivs av Västerbottens museum. I det projektet har vi haft seminarier och kunskapsutbyte under flera år med arkeologer o pedagoger från museet, Umeå universitet, Västerbottensteatern och ett flertal fria konstnärer. Jag är tusen år börjar när inlandsisen drar sig tillbaka från nordkalotten och slutar med kampen mot exploateringen av de samiska markerna och de kortsiktiga ekonomiska intressena inom gruvnäringen.

Vi samarbetar också med de fyra teatrarna i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland i projektet *Norrländsk passion*. Det blir en hejdundrande teaterfest med skådespel, musik o dans, jojk och poesi om vad som berör människor i detta geografiska område som av väderleksrapportörerna kallas "Norrland".

Anna Åsdell, Annorlunda, foto Giron sámi teáhter

Den muntliga berättartraditionen har sen urminnes tider varit starkt förankrad i den samiska kulturen men samisk scenkonst är inget man sedan tidigare varit van vid. Den unga generationen samer däremot, är till skillnad från de äldre, vana vid teater och dans som uttryckssätt och det är i dag en självklarhet att teater som konstform, även i det samiska samhället, ska kunna formulera viktiga frågor kring gemensamma kulturella värderingar och konflikter samt vara en möjlig framtida arbetsplats. Giron sámi teáhter har också en viktig uppgift att utbilda och kompetensutveckla unga samer som vill verka inom scenkonsten. Förutom sceniskt kunnande står de olika samiska språken i fokus när verksamheten planeras. Många samer behärskar inte något av språken eftersom den svenska koloniala politiken, framför allt under 1900-tales början, förbjöd samiska och skapade en känsla av skam och mindervärdighet. Samer betraktades som en ras som snart skulle försvinna och Sverige skulle byggas till ”ett land, ett folk, ett språk”. I dag finns det en stark vilja till revitalisering av de samiska språken och då har teatern en viktig roll att spela.

[Giron sámi teáhter](#)

Kiruna 6.8 2013 Lena Engqvist Forslund